

ידע מצמיח תנוך

שמירת שבת או פיקוח נפש?

- א. המורה מקריא את פס' כז'-לז' מספר מכבים. ניתן לתת רקע היסטורי למקרה: יחס השלטון ליהודים, הגזרות וכו' כפי שמופיע בפרק ב' בספר חשמונאים.
- ב. מפתחים דיון בכיתה. מהי הדילמה העומדת בפני היהודים במערה? מה הייתם עושים במקומם? מהם שני הערכים המתנגשים? (כדאי להדגיש את החשיבות שבכל ערך, מסירות נפש על קיום מצוות למול קדושת החיים).
- ג. מחלקים לתלמידים את המשך הסיפור עם דף העבודה.
- ד. סיכום הדף ודיון בכיתה – מהי הגבורה בכל אחת מהאפשרויות? ועם איזו גבורה אתה יותר מזדהה?
- ה. עבודה בקבוצות. חלוקת סיטואציות של התנגשות בין שני ערכים חשובים. כל קבוצה דנה בסיטואציה ומציגה לשאר הכיתה את הסיטואציה, ההכרעה ונימוקים לדוגמא:
* הכיתה אספה ממתקים למסיבת ראש חודש. ראית שאחת הבנות לקחה חטיף והכניסה לתיק, את יודעת שמצבה הכלכלי של משפחתה לא טוב. מצד שני היא לקחה משהו ששייך לכולם בלי רשות. מה לעשות? (גניבה מול עזרה לחברה ומניעת הלבנת פנים)
* כל התלמידים מחליטים להבריז משיעור היסטוריה. אינך רוצה לעשות דבר אסור ובנוסף, אתה יודע שהמורה יפגע. מצד שני אתה רוצה להיות חלק מהכיתה. מה תעשה? (שייכות לכיתה ואחדות מול עמידה בכללים ופגיעה ברגשות המורה) וכן הלאה....

פרק ב [מתתיהו ובניו יוצאים נגד צו המלך]

- (א) בימים ההם היה כהן בישראל ושמו מתתיהו בן יוחנן בן שמעון מבני יהויריב בירושלים והוא יושב בהר מודעית. (ב) ויהיו לו חמישה בנים ואלה שמותם. (ג) יוחנן הקדוש, שמעון התסי ויהודה המכבי. (ד) אלעזר החורני ויונתן הופסי. (ה) וירא מתתיהו את התועבות אשר ביהודה ובירושלים ויקונן ויאמר:
- (ו) אוי לי כי נולדתי לחזות את שבר עמי וקריה הקדושה בידי בני נכר. (ז) מקדש אלוה בכף זרים, והיכלו לזרא כאיש חרם. (ח) כל מחמודיו נהלכו, עוללים בחוצות נחנקו, ומבחר בחורים לטבח הובלו. (ט) צבי תפארתנו לחבל שוסים, ורכושנו שלל גויים. (י) חלפה כלתה כל הדרה, שרתי במדינות נהפכה לשפחה. (יא) מקדש ה' לשמה, ותפארתנו למשיסה. שדוד ושם בכף עם לועז. (יב) ועתה איככה לא אקוץ בחיי. (יג) ויקרעו מתתיהו ובניו את בגדיהם וילבשו שק ויתאבלו מאוד.
- (יד) ויהי כאשר באו פקידי המלך עיר מודעית להעביר את העם מתורת ה' לעבודת האלילים ולזבוה להם. (טו) וילוו אליהם רבים מבני ישראל, ומתתיהו ובניו התחזקו. (טז) ויאמרו שרי המלך אל מתתיהו לאמור. (יז) הן איש נגיד ונכבד אתה בקרב עמך, ומספר בניך רבים וגם רבה משפחתך, לכן קרב נא אתה ראשונה לעשות את מצות המלך כאשר עשו בכל מדינות מלכותו, וגם כל אנשי יהודה וירושלים. (יח) ואתה ובניך תמצאו חן בעיני המלך, וייתן לכם זהב וכסף ומתנות יקרות. (יט) וישא מתתיהו את קולו ויאמר.
- (כ) אם אמנם יסורו כל עבדי המלך גוי גוי מאלוהיו וישמעון לקולו להמיר את חוקות אבותיהם. (כא) לא כן אנכי ומשפחתי, כי לא נסור ימין ושמאל מאחרי חוקות אבותינו. (כב) חלילה לנו לשוב ממצוות ה' אלוהינו ולהפר בריתו אתנו. (כג) לכן את דתי המלך לא נעשה, ואת חוקותינו לא נמיר בחוקות המלך.

יְדַע מִצְמִיחַ תְּנוּחָה

(כד) ויהי ככלותו לדבר, ויגש איש מבני ישראל לעיני כל הניצבים אל הבמה אשר במודעית לזבוח זבח כאשר ציוה המלך (כה) וירא מתתיהו, ויחם לבבו ותבער קנאתו על תורת אלוהיו. (כו) וירוץ בחמתו אל האיש, וימיתהו אצל הבמה, וגם את הפקיד המית, ויתוץ את הבמה. (כז) ויקנא לתורת אלוהיו כאשר עשה פנחס לזמרי בן סלוא.

(כח) וירץ אחרי כן בתוך העיר ויקרא בקול גדול ויאמר :
מי האיש החרד לתורת אלוהיו ומחזיק בבריתו - יבא אחרי .

(כט) ויברח הוא ובניו אל הרי המדבר, ויעזבו כל אשר להם בתוך העיר. (ל) וכל האנשים אשר נגעה תורת ה' בלבבם הלכו אחריהם וינוסו המדברה. (לא) וישבו שם הם ונשיהם וטפם ומקניהם, כי גבר הקצף מאוד מאוד .

(לב) וישמעו אנשי המלך בעיר דוד אשר בירושלים כי רבים הכבידו את לבם לבלתי עשות את מצות המלך. (לג) וכי גם עזבו את הערים להסתתר במדבר ונקבצו אליהם עם רב .

(לד) ויקומו פתאום להתגולל עליהם ביום השבת. ויאמר להם :

(לה) עד אנה מיאנתם לשמוע בקול המלך, קומו נא וצאו מזה ועשו את מצוותיו וישבתם בטח .

(לו) ויענו ויאמרו, לא נצא, כי את דבר המלך לא נעשה, ואת השבת לא נחלל. (לז) וייגשו אל המערה ויערכו כלי מלחמה לקראתה. (לח) והאנשים אשר בקרבה לא הרימו את ידיהם לירות אבן או לסכור את

ידע מצמיח תנוך

דף עבודה

פיה. (לט) ויאמרו אליהם: נמותה הפעם בניקיון כפנו, והשמים והארץ עדים בנו כי בזדון תהרגונו. (מ) ויפלו עליהם ביום השבת, ויהרגו כל אשר במערה. וימותו הם ונשיהם וטפם ומקניהם. (מא) ויהיו המתים כאלף נפש.

(מב) ומתתיהו ורעיו שמעו את הדבר וייצר להם מאוד (מג) ויאמרו איש אל אחיו: אם עשה נעשה כאשר עשו אחינו, לבלתי התייצב לפני הגויים בעד נפשנו ותורתנו, עוד מעט והשמידונו (מד) ויוועצו כולם ביום ההוא לאמור

אם הילחם ילחמו אויבינו בנו ביום השבת, ויצאנו לקראתם ועמדנו על נפשנו, ולא נמות כמות אחינו במערות.

(מה) ויתקבצו אליהם רבים מחסידי בני ישראל אשר יראת ה' בלבבם, וכל הממלטים את נפשם מפני עוכריהם ויתחזקו במ. (מו) ויהי כי חזקו וגם גברו חיל, ויכו באפם ובחמתם כל הפושעים בישראל, והנמלטים נסו אל הגויים. (מז) ומתתיהו ורעיו עברו בכל גבולי ישראל, ויתצו את הבמות, וימולו את הילדים אשר לא נמול בשר ערלתם. (מח) ותצלח המלאכה בידם, וירדפו ביד רמה אחרי רודפיהם (מט) ויצילו את תורת ה' מיד הגויים ומלכיהם, ולא נתנום עוד הרים את קרנם.

(מתוך ספר חשמונאים)

קראו את המשך הסיפור וענו על השאלות.

1) אילו שני ערכים חשובים עמדו אחד מול השני?

2) כיצד הכריעו היהודים בפעם הראשונה?

3) מה היו תוצאות ההכרעה?

4) כיצד הגיב מתתיהו למות היהודים?

5) על איזה ערך בחר מתתיהו לוותר ומדוע?

6) מהי הגבורה במעשה של האנשים הבוחרים למות ומהי הגבורה במעשה של מתתיהו?